

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปริมาณการผลิตและนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2530 ประเทศไทยมีปริมาณการผลิตสุราในประเทศเท่ากับ 361.3 ล้านลิตร และมีปริมาณการนำเข้าสุราจากต่างประเทศเป็นจำนวน 5.1 ล้านลิตร ในปี พ.ศ. 2535 มีจำนวนการผลิตสุรภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 715.6 ล้านลิตร ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 12.8 ล้านลิตร และในปี พ.ศ. 2542 มีปริมาณการจำหน่ายสุราทั้งสิ้น 1,638.46 ล้านลิตร (<http://www.oie.go.th/industrystatus2/1.html>, 10 พฤษภาคม 2548) จากสถิติการเก็บภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกรมสรรพสามิต แบ่งออกเป็นเครื่องดื่มเบียร์ และสุรา พบว่า ในปี 2546 มีปริมาณการเก็บภาษีเครื่องดื่มเบียร์ จำนวน 2,506.23 ล้านลิตร ปริมาณสุราที่เก็บภาษีจำนวน 1,185.11 ล้านลิตร ในปี 2547 มีปริมาณเครื่องดื่มเบียร์ที่เก็บภาษีจำนวน 3,007.73 ล้านลิตร และ ปริมาณสุราที่เก็บภาษีได้จำนวน 1,525.88 ล้านลิตร (<http://www.excise.go.th>, 30 พฤษภาคม 2548) จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้น โดยมีสถิติการบริโภคแอลกอฮอล์โดยเฉลี่ยต่อหัวในปริมาณที่สูงประเทศหนึ่ง

จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) ร่วมกับองค์การอาหารและเกษตรศาสตร์ (FAO) พบว่า ปี พ.ศ. 2543 คนไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อหัวเท่ากับ 13.59 ลิตร ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก รองจากโปรตุเกส สาธารณรัฐไอร์แลนด์ บาฮามาส์ และสาธารณรัฐเชก ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยมีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าประเทศที่เข้าใจกันว่าดื่มมาก เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน รัสเซีย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และ ญี่ปุ่น โดยที่คนไทยมีปริมาณการบริโภคเฉลี่ยต่อหัวสูงขึ้นเป็นเกือบ 2 เท่าของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ในปี พ.ศ. 2533 ซึ่งมีปริมาณเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 7.46 ลิตร

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีบทบาทในสังคมหลายลักษณะ ยกตัวอย่างเช่นเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเป็นกลุ่มเดียวกันในสังคม การเปลี่ยนแปลงสถานะภาพจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ความเชื่อเรื่องการดื่มเพื่อสุขภาพ รักษาอาการปวดเมื่อย บำรุงโลหิต บำรุงร่างกาย และ ในบางครั้งยังใช้เป็นทางออกจากภาวะบีบคั้นทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไปจนควรเป็นสาเหตุของการตายและความพิการ ทั้งนี้ประมาณร้อยละ 4 ของการตายและความพิการทั่วโลกเกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เพียงบั่นทอนสุขภาพร่างกายให้เสื่อมลง แต่ยังมีผลกระทบต่อสติปัญญา สุขภาพจิตของผู้ดื่ม และ ยังก่อปัญหาสังคมอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการก่อความรุนแรงต่อครอบครัว และอาชญากรรม การเมาแล้วขับยังเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุทางการจราจรถึงร้อยละ 50 จากการรวบรวมสถิติผู้ประสบอุบัติเหตุทางการจราจร พบว่าในภาวะปกติ ร้อยละ 26 เกี่ยวข้องกับการ เมาแล้วขับ เพิ่มขึ้นร้อยละ 60 – 65 ในช่วงเทศกาล และจากการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้รถของผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2547 พบว่า ผู้บาดเจ็บและผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจร ได้รายงานว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 69.1 (เพ็ญประภา ศิริโรจน์ และคณะ, 2547)

จากสรุปผลการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ.2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 49.4 ล้านคนเป็นผู้ที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ถึง 16.1 ล้านคน หรือร้อยละ 32.7 โดยเฉพาะชายมีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สูงกว่าหญิง (ร้อยละ 55.4 และ ร้อยละ 10.3 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุและเพศของผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า กลุ่มแรงงานที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี มีอัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.5 และกลุ่มผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 19.3 ผู้ที่เริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอายุเฉลี่ยประมาณ 20 ปี ในจำนวนผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 16.1 ล้านคน เป็นกลุ่มที่บริโภคนานๆ ครั้ง 7.3 ล้านคน และผู้ที่บริโภคสม่ำเสมอ จำนวน 8.8 ล้านคน โดยกลุ่มที่บริโภคสม่ำเสมอร้อยละ 18.6 ดื่ม 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ รองลงมาร้อยละ 16.2 ดื่ม 1-2 ครั้งต่อเดือน และมีเพียงร้อยละ 9.5 เท่านั้น ที่ดื่มสม่ำเสมอทุกวัน (http://www.nso.go.th/nso/data0202_file/cigar_drink_47.pdf ,30 เมษายน 2547) และในช่วงเวลา 7 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2539-2546 กลุ่มหญิงที่มีอายุระหว่าง 15 ถึง 19 ปี เป็นกลุ่มที่น่าจับตามากที่สุด เนื่องจากมีการเพิ่มจำนวนขึ้นเกือบ 6 เท่า คือ จากร้อยละ 1.0 เป็น ร้อยละ 5.6 และในกลุ่มหญิงที่ดื่มนี้ร้อยละ 14.1 เป็นกลุ่มที่ดื่มประจำกล่าวคือ ดื่ม 1 ถึง 2 ครั้งต่อสัปดาห์จนถึงดื่มทุกวัน(ขงยุทธ ขจรธรรม และ บังอร ฤทธิภักดี, 2547)

ภาคที่มีประชากรบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ตามลำดับ (http://www.nso.go.th/nso/data/data23/data23_4.html, วันที่ 25 มิถุนายน 2548) โดยคนในชนบทจะเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุยังน้อย คือ เฉลี่ยประมาณ 15-19 ปี ส่วนข้อมูลของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสำรวจโดยกรมสุขภาพจิต ในปี 2540 พบว่าร้อยละ 37.9 เคยดื่มแอลกอฮอล์ โดยร้อยละ 8.2 ของคนกลุ่มนี้อยู่ในสถานภาพที่เรียกว่า “ติดเหล้า” และร้อยละ 10.2 อยู่ในสถานภาพที่ใกล้เคียงกับการติดเหล้า (<http://kanchanapisek.or.th>, วันที่ 29 เมษายน 2548)

ในปี 2544 ภาคเหนือมีประชากรที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ 3.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 41.2 ของประชากรทั้งหมด และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2547 พบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีประชากรที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 217,075 คน จากประชากรทั้งหมด 1,657,393 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ของประชากร โดยจำแนกออกเป็นเพศชายจำนวน 160,314 คน และ เพศหญิงจำนวน 56,761 คน (http://redhole1.nso.go.th/detail_cwd/survey/chiangmai/stat104/stat104survey00003year47/tab33.xls, 12 มิถุนายน 2548)

ในปี พ.ศ.2547 อำเภอแม่ริมมีประชากรทั้งสิ้น 70,069 คน มีพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวน 9,607 คน คิดเป็นร้อยละ 13.71 แยกเป็นเพศชาย 7,355 คน และเพศหญิง 2,252 คน (http://webhost.nso.go.th:9999/nso/project/table/files/chmai/S-cls/2547/000/chmai_S-cls_2547_000_00003300.xls, วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2548) และจากโครงการจัดทำข้อมูลสถิติเพื่อการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสารพบว่า ตำบลโป่งแยงมีประชากรที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสิ้น 1,023 คน แยกเป็นชาย 936 คน หญิง 87 คน หมู่บ้านม่วงคำเป็นหมู่บ้านในตำบลโป่งแยง ประชากรเป็นชาวไทยพื้นราบที่มีพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึงร้อยละ 22.9 ของจำนวนผู้ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมดของตำบลโป่งแยง ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งกิจกรรมต่างๆ มักจะต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วย

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงต้องการทำการศึกษาดังกล่าว วัฒนธรรมกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหญิงวัยแรงงานของหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทำความเข้าใจสภาพของชุมชนภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ซึ่งมีผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อนำไปสู่แนวทางในการวางแผนการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาบริบททางสังคม วัฒนธรรมของหมู่บ้านกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานในหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

คำจำกัดความในการศึกษา

สังคม วัฒนธรรม หมายถึง เงื่อนไขสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านซึ่งเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการอาศัยอยู่ร่วมกันในหมู่บ้านม่วงคำ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และ เชื่อมโยงกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงาน

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ ประกอบด้วย สุรา เบียร์ สาโท และไวน์

หญิงวัยแรงงาน หมายถึง ประชากรหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และอาศัยในหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved